

RIKSDAGENS SVAR 296/2014 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av förvaltningsprocesslagen och till vissa lagar som har samband med den

Ärende

Regeringen har till riksdagen överlämnat sin proposition med förslag till lag om ändring av förvaltningsprocesslagen och till vissa lagar som har samband med den (RP 245/2014 rd).

Beredning i utskott

Lagutskottet har i ärendet lämnat sitt betänkande (LaUB 23/2014 rd).

Beslut

Riksdagen har godkänt följande uttalande:

Riksdagen förutsätter att regeringen i rask takt slutför den utdragna totalrevideringen av förvaltningsprocesslagen och lämnar en proposition om saken till riksdagen.

Riksdagen har antagit följande lagar:

Lag

om ändring av förvaltningsprocesslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i förvaltningsprocesslagen (586/1996) 21, 39—43, 46, 47 och 49 §, av dem 43 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 435/2003, samt
fogas till lagen nya 33 a och 39 a—39 g § som följer:

21 §

Fullmakt för ett ombud

Ett ombud ska förete fullmakt, om inte huvudmannen har befullmäktigat honom eller henne muntligen hos besvärsmyndigheten. Då fullmakt saknas ska vid behov beredas tillfälle att förete den, vilket dock inte hindrar att behandlingen fortgår under tiden. En advokat, ett offentligt rättsbiträde och ett sådant rättegångsbiträde med tillstånd som avses i lagen om rättegångsbiträden med tillstånd (715/2011) ska före-

te fullmakt endast om besvärsmyndigheten bestämmer så.

Ett ombud får inte utan huvudmannens samtycke på en annan person överföra en fullmakt som har utställts på en viss person.

33 a §

Skyldighet att lägga fram utredning

Var och en är skyldig att infinna sig i domstolen för att höras samt att tillåta förrättande av syn eller att lägga fram sådana föremål eller hand-

lingar som avses i 42 § för domstolen, om inte något annat föreskrivs i lag.

Om en person har skyldighet eller rätt att vägra vittna i domstol, kan han eller hon inte åläggas att lägga fram en handling eller ett föremål eller att tillåta att syn förrättas för framläggande av utredning om en omständighet som omfattas av tystnadsplikt eller tystnadsrätt.

39 §

Hörande av vittnen

Vid muntlig förhandling kan som vittne höras en person som åberopas av en part eller av den förvaltningsmyndighet som fattat beslutet eller som besvärsmyndigheten anser det vara behövt att höra. Om en skriftlig vittnesberättelse av privat natur åberopas i ärendet, ska vittnet höras muntligen endast om detta behövs för att utreda ärendet.

39 a §

Vittnesjäv

Som vittne får inte höras den som är enskild part i rättegången eller någon annan person vars rätt, fördel eller skyldighet det ärende som är föremål för rättegången direkt gäller, och inte heller deras lagliga företrädare.

Som vittne får inte heller höras en person som vid samma rättegång för talan för och företräder den förvaltningsmyndighet som fattat beslutet eller som annars är delaktig i rättegången.

39 b §

Vittnets tystnadsrätt

En parts nuvarande eller tidigare make eller nuvarande sambo, syskon, släkting i rätt upp- eller nedstigande led eller en person som har någon annan motsvarande nära relation till parten som kan jämföras med ett parförhållande eller släktskap får vägra vittna.

Om en person som avses i 1 mom. samtycker till att vittna, får samtycket inte återkallas, om

inte något annat följer av någon annan tystnadsplikt eller tystnadsrätt enligt denna lag.

Utöver vad som föreskrivs i 1 mom. får ett vittne vägra vittna till den del avläggandet av vittnesmål skulle röja

1) en affärs- eller yrkeshemlighet, om inte skäl som är synnerligen viktiga med beaktande av ärendets natur, bevisningens betydelse för avgörandet av ärendet och följderna av att bevisningen inte läggs fram samt övriga omständigheter kräver att han eller hon vittnar, eller

2) en upplysning som avses i 16 § i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation (460/2003).

Dessutom får ett sådant anonymt vittne som avses i 17 kap. 33 § i rättegångsbalken vägra vittna till den del detta skulle kunna röja hans eller hennes identitet eller kontaktuppgifter.

39 c §

Vittnets skyldighet att vägra vittna

Ingen får vittna om innehållet i besvärsmyndighetens beslutsöverläggning.

Alla andra än ett sådant anonymt vittne som avses i 17 kap. 33 § i rättegångsbalken är skyldiga att vägra vittna till den del detta skulle kunna röja det anonyma vittnets identitet eller kontaktuppgifter.

På skyldigheten att vägra vittna tillämpas dessutom vad som föreskrivs i 17 kap. 10 §, 11 § 3 mom., 12 § 3—5 mom., 13 § 1 och 3 mom., 15 § 1 mom. samt 16 § i rättegångsbalken.

En persons skyldighet att vägra vittna enligt 17 kap. 11 § 3 mom., 12 § 3—5 mom., 13 § 1 och 3 mom. samt 16 § i rättegångsbalken kvarstår även om personen i fråga inte längre befinner sig i den ställning i vilken omständigheten i fråga kom till hans eller hennes kännedom.

En person som har fått information som avses i 17 kap. 11 § 3 mom. eller 13 § 1 eller 3 mom. i rättegångsbalken när han eller hon var anställd hos eller annars biträdde den som avses i bestämmelsen i fråga har motsvarande skyldighet att vägra vittna som de som avses i de nämnda bestämmelserna. Personen kan dock åläggas att

vittna under de förutsättningar som anges i 17 kap. 15 § 1 mom. i rättegångsbalken.

39 d §

Inverkan av tystnadsplikt enligt någon annan lag på hörande av ett vittne

Ett vittne får höras om en omständighet som omfattas av tystnadsplikt som föreskrivs i någon annan lag endast om

1) hörandet är nödvändigt för att utreda ärendet, eller

2) den i vars intresse tystnadsplikten har föreskrivits samtycker till att vittnet vittnar.

Besvärsmyndigheten får dock inte höra vittnet om en omständighet som omfattas av vittnets tystnadsplikt enligt 1 mom., om det finns särskilt vägande skäl att avstå från hörande på grund av ett synnerligen viktigt allmänt intresse eller ett barns bästa eller något annat synnerligen viktigt enskilt intresse, och avståndet inte skulle äventyra en rättvis rättegång.

39 e §

Motivering av vittnets vägran

Om ett vittne vägrar vittna, ska han eller hon uppge grunden för sin vägran och visa sannolika skäl för den.

Om en person dock vägrar vittna på en grund som avses i 39 b § 4 mom. eller 39 c § 2 mom. ska vägran godtas, om inte personen klart har misstagit sig beträffande innehållet i rätten eller skyldigheten att vägra vittna eller vägran annars är klart ogrundad.

39 f §

Övriga bestämmelser om hörande av vittnen

På hörande av vittnen tillämpas dessutom vad som bestäms i 17 kap. 30—32, 43, 44, 46 och 50 §, 51 § 1 och 2 mom. samt 52 och 62—64 § i rättegångsbalken.

39 g §

Övrigt personligt hörande

Vid muntlig förhandling får även en person som enligt 39 a § inte får höras som vittne höras personligen, om hörandet behövs för att utreda ärendet.

40 §

Hörande av sakkunniga

Besvärsmyndigheten kan av en enskild sakkunnig inhämta ett utlåtande om en fråga som kräver särskild sakkunskap, med iakttagande i tillämpliga delar av 17 kap. 34—36, 43, 45, 46 och 50 §, 51 § 1 och 2 mom. samt 52 och 64 § i rättegångsbalken.

41 §

Syn

Besvärsmyndigheten kan för utredning av ärendet förrätta syn av ett föremål som inte utan svårighet kan hämtas till besvärsmyndigheten eller av fast egendom eller en plats eller något annat objekt. På syn tillämpas vad som föreskrivs i 17 kap. 40 § i rättegångsbalken samt vad som i denna lag föreskrivs om muntlig förhandling.

42 §

Framläggande av handlingar och föremål

För besvärsmyndigheten kan som bevis läggas fram handlingar eller föremål. På framläggande av handlingar och föremål för besvärsmyndigheten tillämpas vad som föreskrivs i 17 kap. 39 och 40 § i rättegångsbalken.

43 §

Kallelse till muntlig förhandling

Besvärsmyndigheten ska till en muntlig förhandling kalla parterna, en företrädare för den förvaltningsmyndighet som fattat beslutet samt

de övriga personer vilkas närvaro besvärsmyndigheten anser vara behövlig. Om den muntliga förhandlingen har begränsats enligt 37 § 2 mom., behöver de parter vilkas närvaro till följd av begränsningen är uppenbart onödig inte kallas.

En part eller partens lagliga företrädare kallas till en muntlig förhandling vid äventyr att utevaro inte hindrar att ärendet handläggs och avgörs. Parten eller företrädaren kan kallas att personligen infinna sig till den muntliga förhandlingen, om det behövs för att ärendet ska kunna utredas. I sådana fall kan vite föreläggas.

Besvärsmyndigheten ser till att de personer som avses i 1 mom. samt vittnen och sakkunniga kallas till muntlig förhandling med iakttagande av det som i förvaltningslagen föreskrivs om delgivning, om inte kallandet anförtratts parten.

På kallande av vittnen och sakkunniga till muntlig förhandling tillämpas i övrigt vad som föreskrivs i 17 kap. 41 och 42 § i rättegångsbalken.

46 §

Inspelande

Besvärsmyndigheten ska göra en ljudupptagning eller annan motsvarande inspelning av hörandet av en part, en företrädare för den förvaltningsmyndighet som fattat beslutet, ett vittne, en sakkunnig eller någon annan som hörs vid en muntlig förhandling.

Om det inte är möjligt att göra en inspelning, ska det i protokollet tillräckligt exakt antecknas vad som har berättats i ärendet. En protokollförd muntlig utsaga ska genast läsas upp, och avgivarens yttrande om huruvida utsagan har blivit riktigt protokollförd ska antecknas i protokollet.

47 §

Bevarande av inspelningar

En inspelning ska bevaras i minst sex månader från det att ärendet avgjordes. Om ändring har sökts genom besvär, ska inspelningen dock bevaras tills ärendet har avgjorts och avgörandet har vunnit laga kraft.

49 §

Kostnadsersättning till vittnet och någon annan som hörs

Ett vittne har rätt att få skälig ersättning för behövliga kostnader för resa och uppehälle samt för ekonomisk förlust.

Till ett vittne som besvärsmyndigheten självmanant har kallat in liksom även till ett vittne som åberopats av staten i dess egenskap av part betalas ersättning av statens medel enligt vad som separat föreskrivs om betalning av bevisningskostnader med statens medel.

En part ska betala ersättning till ett vittne som parten har åberopat. Till ett vittne som har åberopats av någon annan part än staten kan ersättning betalas av statens medel, om vittnesmålet har behövts för utredningen av ärendet. Ett vittne har rätt att i förskott få ersättning för sina kostnader för resa och uppehälle. På betalning av förskott tillämpas vad som föreskrivs i 17 kap. 65 § 3 och 4 mom. i rättegångsbalken.

Vad som i denna paragraf föreskrivs om ersättande av vittnens kostnader ska också tillämpas på kostnadsersättningar till personer som hörs enligt 39 g §.

Denna lag träder i kraft den

20 .

Lag

om ändring av 13 § i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar (381/2007) 13 § som följer:

13 §

Begränsning av allmänhetens närvarorätt

Förvaltningsdomstolen får begränsa allmänhetens närvaro vid offentlig förhandling, om det behövs för att ett vittne, någon annan som ska höras eller en rättegångspart eller den som står i ett i 39 b § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen avsett förhållande till en sådan person ska kunna skyddas mot hot mot liv eller hälsa. Förvalt-

ningsdomstolen får begränsa allmänhetens närvaro vid offentlig förhandling också om det behövs för att undvika trängsel eller av orsaker som beror på föremålet för en syneförrättning.

Förvaltningsdomstolen får förbjuda personer under 15 år att närvara vid offentlig förhandling, om det kan vara skadligt för dem att vara närvarande.

Denna lag träder i kraft den

20 .

Lag

om ändring av 40 § i förvaltningslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i förvaltningslagen (434/2003) 40 § som följer:

40 §

Muntlig bevisning

Av särskilda skäl kan i ett förvaltningsärende ett vittne höras muntligen under försäkran samt en part höras muntligen. Parter som omedelbart berörs av beslutet i ärendet ska ges tillfälle att vara närvarande då ett vittne eller en part hörs. Parter har rätt att ställa frågor till den som hörs samt att uttala sin åsikt om dennas berättelse.

Handräckning för användande av muntliga bevismedel ges av den förvaltningsdomstol vid vilken vittnet eller parten lämpligast kan höras. I justitieförvaltningsärenden som behandlas av en domstol verkställs hörandet av domstolen i fråga.

I fråga om vittnesjäv samt ett vittnes rätt att vägra vittna gäller förvaltningsprocesslagen.

Denna lag träder i kraft den

20 .

Lag

om ändring av 207 § i miljöskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i miljöskyddslagen (527/2014) 207 § som följer:

207 §

Hörande av vittnen

Den statliga miljötillståndsmyndigheten kan, om det av särskilda skäl behövs, höra ett vittne muntligen under försäkran samt en part muntligen. Parterna ska ges tillfälle att närvara då ett

vittne eller en part hörs, och de har rätt att ställa frågor samt uttala sin åsikt om vittnets eller partens berättelse. I fråga om vittnesarvoden tillämpas förvaltningsprocesslagen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 11 kap. 15 § i vattenlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i vattenlagen (587/2011) 11 kap. 15 § som följer:

11 kap.

Ansökningsförfarande

15 §

Muntlig bevisning

Tillståndsmyndigheten kan höra ett vittne muntligen under försäkran samt en part muntli-

gen i samband med förrättning av syn enligt 38 § i förvaltningslagen eller annars vid behov.

När ett vittne eller en part hörs vid muntlig bevisning ska parter som berörs av hörandet ges tillfälle att närvara.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Lag

om ändring av 14 § i lagen om besvärnämnden för olycksfallsärenden

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om besvärnämnden för olycksfallsärenden (1316/2010) 14 § som följer:

14 §

Behandlingen av ärenden

Vid behandlingen av ärenden i besvärsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs särskilt.

Bestämmelserna i 38 § i förvaltningsprocesslagen om muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part gäller också muntlig förhandling i besvärsnämnden. Oberoende av vad som föreskrivs i 2 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas i besvärsnämnden också de bestämmelser i 37, 39, 39 a—39 g och 40—50 § i den lagen som gäller behandling och utredning av ärenden.

De kostnader för vilka det enligt 49 och 50 § i förvaltningsprocesslagen betalas ersättning av

statens medel, ersätts, med undantag av ersättning till ett vittne som åberopats av staten, av besvärsnämndens medel.

Bestämmelserna om extraordinärt ändringsökande i 11 kap. i förvaltningsprocesslagen tillämpas inte på ärenden som hör till besvärsnämndens behörighet.

Besvärsnämnden kan undanröja ett lagakraftvunnet beslut av en försäkringsanstalt och förordna att ärendet ska behandlas på nytt i enlighet med vad som särskilt bestäms genom lag.

Besvärsnämnden kan lämna en skriftlig eller muntlig utredning obeaktad, om utredningen kommer in till besvärsnämnden först den dag då ärendet avgörs eller därefter.

Denna lag träder i kraft den

20 .

Lag

om ändring av 12 § i lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om besvärsnämnden för arbetspensionsärenden (677/2005) 12 §, sådan den lyder i lag 1318/2010, som följer:

12 §

Tillämpning av förvaltningsprocesslagen

Vid behandlingen av ärenden i besvärsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs särskilt.

Bestämmelserna i 38 § i förvaltningsprocesslagen om muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part gäller också muntlig förhandling i besvärsnämnden. Oberoende av vad som föreskrivs i 2 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas i besvärsnämnden också de bestämmelser i 37, 39,

39 a—39 g och 40—50 § i den lagen som gäller behandling och utredning av ärenden.

De kostnader för vilka det enligt 49 och 50 § i förvaltningsprocesslagen betalas ersättning av statens medel, ersätts, med undantag av ersättning till ett vittne som åberopats av staten, av besvärsnämndens medel.

Bestämmelserna om extraordinärt ändringsökande i 11 kap. i förvaltningsprocesslagen tillämpas inte på ärenden som hör till besvärsnämndens behörighet.

Denna lag träder i kraft den

20 .

Lag

om ändring av 12 a kap. 5 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) 12 a kap. 5 §, sådan den lyder i lag 1320/2010, som följer:

12 a kap.

Besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden

5 §

Behandlingen av ärenden

Vid behandlingen av ärenden i besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden tillämpas förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs särskilt genom lag.

Det som i 38 § i förvaltningsprocesslagen föreskrivs om muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part gäller också muntlig förhandling i besvärsnämnden. Oberoende av vad som föreskrivs i 2 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas i besvärsnämnden också de bestämmelser i 37, 39, 39 a—39 g och 40—50 § i den lagen som gäller behandling och utredning av ärenden. Bestämmelserna om extraordinärt ändringssökande i 11 kap. i förvaltningsprocesslagen tillämpas inte

på ärenden som hör till besvärsnämndens behörighet.

I fråga om offentlighet vid rättegång i besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden och nämndens sammansättning vid avgörande i ett ärende som gäller offentlighet vid rättegång föreskrivs i lagen om offentlighet vid rättegång i förvaltningsdomstolar.

Ett beslut av besvärsnämnden för utkomstskyddsärenden delges genom att beslutet sänds per post till mottagaren under den adress mottagaren har uppgett för besvärsnämnden. Ett lagakraftvunnet beslut av besvärsnämnden verkställs såsom en lagakraftvunnen dom.

Besvärsnämnden kan lämna en skriftlig eller muntlig utredning obeaktad, om utredningen kommer in till besvärsnämnden först den dag då ärendet avgörs eller därefter.

Denna lag träder i kraft den

20 .

Lag

om ändring av 14 § i lagen om besvärsnämnden för social trygghet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om besvärsnämnden för social trygghet (1299/2006) 14 §, sådan den lyder i lag 1319/2010, som följer:

14 §

Behandlingen av ärenden

Vid behandlingen av ärenden i besvärsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs särskilt.

Bestämmelserna i 38 § i förvaltningsprocesslagen om muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part gäller också muntlig förhandling i besvärsnämnden. Oberoende av vad som föreskrivs i 2 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas i besvärsnämnden också de bestämmelser i 37, 39, 39 a—39 g och 40—50 § i den lagen som gäller behandling och utredning av ärenden.

Bestämmelserna om extraordinärt ändringsökande i 11 kap. i förvaltningsprocesslagen tillämpas inte på ärenden som hör till besvärsnämndens behörighet.

Ett beslut av besvärsnämnden delges så att det sänds per post till mottagaren under den adress som han eller hon har uppgett. Ändringssökanden anses ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter den då beslutet postades under den adress som han eller hon har uppgett, om inte något annat visas.

Ett lagakraftvunnet beslut av besvärsnämnden verkställs såsom en lagakraftvunnen dom.

Ett beslut av besvärsnämnden är avgiftsfritt.

Besvärsnämnden kan undanröja ett lagakraftvunnet beslut av Folkpensionsanstalten och förordna att ärendet ska behandlas på nytt i enlighet med vad som särskilt bestäms genom lag.

Besvärsnämnden kan lämna en skriftlig eller muntlig utredning obeaktad, om utredningen kommer in till besvärsnämnden först den dag då ärendet avgörs eller därefter.

Denna lag träder i kraft den

20 .

Lag

om ändring av 12 § i lagen om besvärsnämnden för studiestöd

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om besvärsnämnden för studiestöd (1080/2012) 12 § som följer:

12 §

Tillämpning av förvaltningsprocesslagen

Vid behandlingen av ärenden i besvärsnämnden tillämpas förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs särskilt.

Bestämmelserna i 38 § i förvaltningsprocesslagen om muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part gäller också muntlig förhandling i besvärsnämnden. Oberoende av vad som föreskrivs i 2 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas i

besvärsnämnden också de bestämmelser i 37, 39, 39 a—39 g och 40—50 § i den lagen som gäller behandling och utredning av ärenden.

Bestämmelserna om extraordinärt ändringsökande i 11 kap. i förvaltningsprocesslagen tillämpas inte på ärenden som hör till besvärsnämndens behörighet. På förfarandet när beslut undanröjs tillämpas vad som i förvaltningsprocesslagen föreskrivs om besvär.

Denna lag träder i kraft den

20 .

Lag

om ändring av 8 § i lagen om rättsskyddsnämnden för studerande

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om rättsskyddsnämnden för studerande (956/2011) 8 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1409/2011, som följer:

8 §

Behandlingen av ärenden

Nämnden sammanträder på kallelse av ordföranden eller vice ordföranden. Ärendena avgörs på föredragning.

Om inte något annat föreskrivs särskilt tillämpas förvaltningsprocesslagen på behandlingen av ärenden i nämnden. Bestämmelserna i 38 § i förvaltningsprocesslagen om muntlig förhand-

ling i förvaltningsdomstolen på begäran av en enskild part gäller också muntlig förhandling i nämnden. Trots 2 § 1 mom. i förvaltningsprocesslagen tillämpas i nämnden också de bestämmelser i 37, 39, 39 a—39 g och 40—50 § i den lagen som gäller behandling och utredning av ärenden.

Ett beslut av nämnden är avgiftsfritt.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 17 februari 2015